

УДК 35.075.5:316.346.32-053.6

DOI: 10.34132/pard2021.14.11

МЕХАНІЗМИ ЗАЛУЧЕННЯ МОЛОДІ ДО УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Тимофєєв С.П., канд. наук з держ. упр, доцент, Інститут державного управління, Чорноморський національний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна.

Статтю присвячено актуальному та багатогранному питанню реалізації молодіжної політики в Україні, встановленню особливостей участі молоді в управлінській діяльності та визначенню механізмів їх залучення в сфері публічного управління. Визначено, що існують різні підходи до вивчення молоді з точки зору соціологів, психологів, фізіологів, демографів, а також класифікаційні традиції, що сформувалися в тих чи інших наукових школах. Виділяються структурно-функціональний підхід, який передбачає аналіз внутрішньої будови і рушійних сил розвитку молоді; класовий підхід, котрий розглядає революційний потенціал різних за класовим становищем груп молоді; соціологічний – молодь і суспільство розглядаються у взаємодії, що визначає потреби молоді з урахуванням потреб цього суспільства; психоаналітичний – при вивченні молоді виходять переважно з дослідження і аналізу вікових психофізіологічних особливостей молоді; гуманістична концепція молоді – акцент робиться на самоорганізацію, самореалізацію, самовираження, молодь розглядається як головна цінність держави з великим потенціалом.

Встановлено, що здатність до управлінської діяльності є об'єднанням теоретичних знань, набутих умінь та навичок людини, котрі стануть основою для забезпечення співпраці між суб'єктами управлінської діяльності, а також вчасного прийняття управлінських рішень. Відмічається, що виявити управлінські здібності потенційного молодого управлінця з використанням загальних кри-

теріїв доволі важко, оскільки ці здібності молодого працівника знаходяться ще у стадії розвитку. Доведено, що в умовах децентралізації влади постала проблема розробки місцевих програм залучення молоді до управлінської діяльності. Це надасть можливість залучити обдаровану молодь, а також підтримувати її у самореалізації, забезпечити умови для підвищення рівня професійної компетентності, дозволить підвищити рівень обізнаності громадян у питаннях державно-управлінського характеру. У цих умовах різко зростає необхідність розвитку організованого молодіжного руху. При цьому найоптимальнішим для організації такого руху міг би стати місцевий рівень, як найбільш наближений до життєвого світу молодої людини.

Ключові слова: *молодь, державна молодіжна політика, сфера публічного управління, публічні службовці, управлінська діяльність.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Побудова системи залучення на регулярній основі молодих фахівців в сфері публічного управління здатна вирішити багато проблем держслужби, підняти рівень її професіоналізму і поліпшити результати діяльності. Тому необхідність залучення молодих висококваліфікованих кадрів в держсектор широко обговорюється як дослідниками, так і практиками.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню державної молодіжної політики в цілому, а також залучення молоді до роботи в сфері публічного управління присвячено праці таких вітчизняних науковців, як Є. Бородін, Т. Витко, В. Орлов, В. Пантюхін, К. Плоский, П. Плотніков, Л. Чорна, І. Шевчук. Серед закордонних спеціалістів варто відмітити праці Т. Дісруес, Н. Дьюк, М. Генн, К. Керрол, Р. Фартінг, Н. Форд. Разом із тим слід відмітити, що попри наявність наукового розгляду цієї проблематики, молодіжна участь в управлінській діяльності потребує більш ретельного розгляду, оскільки вартує популяризації питання збільшення кількості молодих публічних службовців, котрі б професійно виконували свої обов'язки.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є встановлення особливостей участі молоді в управлінській діяльності та визначення механізмів їх залучення в сфері публічного управління.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для розкриття сутності процесу залучення молоді до управлінської діяльності в органах публічно, необхідно уточнити зміст понять «молодь», «молодіжна політика», «державна молодіжна політики», «робота з молоддю».

У повсякденному розумінні молодь – це «молоде покоління, молоді люди», тобто люди, котрі не ще досягнули зрілого віку. Серед середовища науковців відсутня єдина точка зору що тлумачення даного поняття, вікових меж, критеріїв відокремлення молоді в окрему соціальну категорію.

Молодь – це об'єкт державних інтересів, а також один з головних чинників забезпечення розвитку суспільства та держави. Стратегічним завданням розвитку держави є формування нового життєздатного молодого покоління. Саме через це проблеми молоді мають безперервно знаходитися в центрі уваги влади, вчених та практиків [4, с. 103-104].

Теоретико-методологічні основи організації публічного управління стали предметом дослідження багатьох вітчизняних вчених, що є вагомою науковою базою під час висвітлення механізмів залучення молоді до управлінської діяльності в сфері публічного управління.

Незважаючи на велику кількість питань і глибину їх дослідження, в сучасній науковій думці, окремі аспекти формування державної молодіжної політики (ДМП) залишились невирішеними. Так, потребують подальшої деталізації механізми включення молоді до прийняття державно-управлінських рішень, що задекларовані майже в усій нормативно-правовій базі ДМП, вибору критеріїв визначення ефективності реалізації державних цільових молодіжних програм в рамках ДМП [5, с. 210].

Існують різні підходи до вивчення молоді з точки зору соціологів, психологів, фізіологів, демографів, а також класифікаційні траєкторії, що сформулювалися в тих чи інших наукових школах.

Структурно-функціональний підхід передбачає аналіз внутрішньої будови і рушійних сил розвитку молоді. Його прихильники розглядали молодіжну групу як систему позицій, що заповнюються індивідами, внаслідок чого набувають деякого соціального статусу і відповідних соціальних ролей.

Класовий підхід до дослідження молоді пропонували К.Маркс і Ф.Енгельс. Вони вперше реально оцінили революційний потенціал різних за класовим становищем груп молоді та заявили про необґрунтованість розуміння молоді лише як «резерву» суспільства і необхідності її розгляду як активної громадської сили. Нове розуміння класового підходу сформувалося у англійських соціологів, які критикували концепцію суспільства «загального благоденства», і у американських соціологів, які досліджували девіантну поведінку підлітків (в середовищі робітничої молоді). Так, Д.Доунс вважав, що причини девіації знаходяться в системі освіти, яка не враховує інтереси і здібності середніх і слабких учнів з робітничого класу [9, с. 95-96].

Соціологічний підхід обґрунтував К. Маннгейм в статті «Проблема поколінь» і в книзі «Діагноз нашого часу». Молодь і суспільство розглядаються ним у взаємодії, що визначає потреби молоді з урахуванням потреб цього суспільства. «Соціологія надає великого значення конкретному характеру суспільства, в якому виховується молодь і в життя якого вона повинна буде зробити свій внесок. Картина буде достатньо повною лише тоді, коли загальний підхід буде поєднуватися з аналізом історичної обстановки і конкретних умов, в яких доведеться діяти молоді» [8].

Психоаналітичний підхід спирається на виведену з психоаналізу концепцію життєвого шляху особистості. Його прихильники (Р. Бенедикт, І. Кон, С. Іконнікова та ін.) При вивченні молоді виходили переважно з обліку і аналізу вікових психофізіологічних особливостей молоді і розглядали не власне молодь, а молодість (юність) як період життя. На думку І. Кона, між віком і соціальними можливостями індивіда існує взаємозалежність. Хронологічний вік, а саме передбачуваний їм рівень розвитку індивіда, прямо або побічно визначає його суспільне становище, характер діяльності,

діапазон соціальних ролей і т. д. Від статевовікового поділу праці залежить соціальне становище, самосвідомість і рівень домагань членів відповідної вікової групи.

Особливо необхідно виділити гуманістичну концепцію молоді І. Ільїнського. На перше місце І. Ільїнській ставить розвиток особистості молодої людини, формування її життєздатності, при цьому акцент робиться на самоорганізацію, самореалізацію, самовираження. Основу концепції І. Ільїнського становить положення про те, що «молодь – це цінність особливого роду, це головна цінність суспільства, це поняття не тільки демографічне, але також економічне, соціальне, політичне». Молодь є стратегічним ресурсом суспільства. Аналізуючи концепцію І. Ільїнського, В. Луків пише: «Якщо в суспільстві, в діяльності держави робиться ставка на молодь, то цим змінюється не тільки майбутнє, але й сьогодення, оскільки політика починає будуватися з опорою на управління процесами, на випередження подій, відтісняючи політику запізнілих реакцій на те, що вже трапилось». Базові положення концепції І. Ільїнського такі:

«Молодь – це об'єктивне суспільне явище, що виступає завжди як велика специфічна вікова підгрупа. Специфічні, зумовлені віком проблеми молоді в будь-якому суспільстві полягають у тому, що:

- молодість тісно пов'язана з ідеєю залежності;
- велика частина молоді (учні, студенти та т. п.) ще не включена в процес виробництва і тому «живе в кредит»;
- більшість молодих людей не володіють особистою самостійністю в прийнятті рішень, що стосуються їхнього життя;
- перед молодими людьми стоїть проблема вибору сфери трудової діяльності, вибору професії;
- молоді люди вирішують проблему морального і духовного самовизначення;
- вони вирішують проблему шлюбного вибору і дітонародження [7, с. 90-91].

Молодь за своєю природою двоїста: вона – явище біологічне і соціальне, що визначає зв'язок її психофізичного та соціального розвитку. Молодь – це носій величезного інтелектуального потенціалу, особливих здібностей до творчості.

Показником демократизму суспільства є те, наскільки широкою і активною є ця участь, наскільки різноманітні її форми і як в суспільній свідомості молодих людей відбивається політична реальність, який для них образ держави і влади.

Що стосується дослідження проблеми залучення молоді до публічного управління, то до цього часу вона майже не знаходилася в центрі уваги дослідників та управлінців. Сучасні науковці розглядають питання участі молоді у владно-управлінській діяльності ситуативно, односторонньо, тільки в контексті визначення механізмів соціальної адаптації молоді, аналізу статистичної інформації щодо кадрового складу органів влади, а також форм реалізації молодіжного руху [4, с. 34-36].

Сама категорія «молодь» у контексті нормативного регулювання службових відносин в органах влади практично не використовувалась до початку 2000-х рр. У ЗУ «Про державну службу» [10] було визначено лише граничний вік перебування на посаді в органах публічної влади, а мінімальний визначено згідно визначеної Конституцією право- та дієспроможністю, іншими словами 18 років. Професійну придатність молодого службовця доволі важко встановити в загальних визначеннях. Крім цього, для молодої людини характерною рисою є те, що управлінські здібності перебувають поки ще у стадії формування, тому виокремити та надати оцінку управлінському компоненту посеред всього розмаїття особистісних навичок, професійних якостей та рис характеру фактично не можливо.

Саме визначення здібності до управління як вміння виконувати певну діяльність обумовлене специфікою реалізації такої властивості в різних сферах суспільно-політичного життя, котра якраз і визначає способи визначення показників, котрі свідчать про наявність здатності до управлінської діяльності та дають змогу оцінити її.

ЄС намагається вирішити зазначені проблеми, роблячи заходи щодо включення молоді в політичні процеси, в процеси прийняття політичних рішень. Цьому питанню присвячені й роботи останніх років багатьох європейських авторів, які з різних позицій намагаються визначити найбільш оптимальні шляхи вирішення. На думку Р. Фартінга [21], молоді люди в Європі сьогодні роз'єднані і відчу-

жені від офіційної політичної діяльності, а тому змушені самотійно створювати нові форми своєї політичної участі. Інші автори, такі як К. Керрол [18], Т. Дісруес [19], Н. Дьок [20] вважають, що ЄС необхідно зосередитися на залученні молоді до політичного процесу в якості, в першу чергу, виборців і активістів різних громадських рухів.

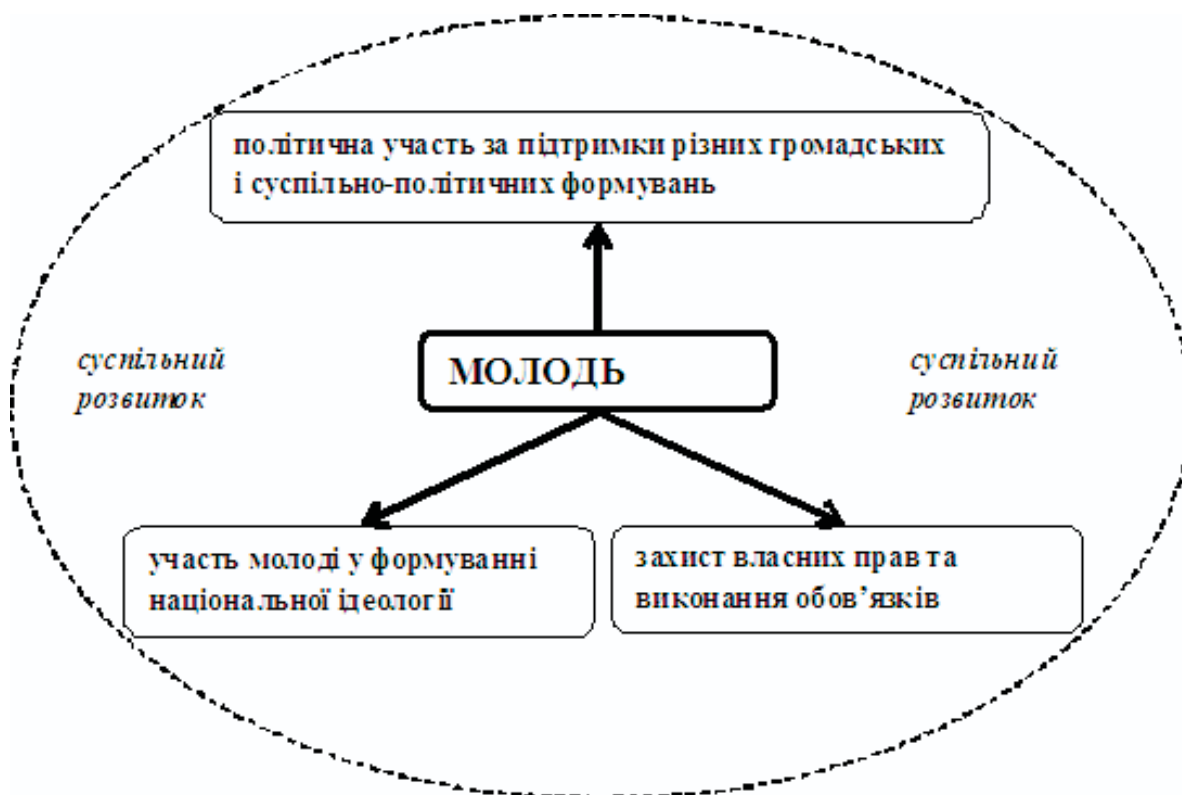
Молодь не завжди розглядається як суб'єкт політичних процесів. Тим часом, молодь грає важливу і вирішальну роль в процесі суспільного розвитку, особливо в період побудови державності. Беручи до уваги особливості сучасного молодіжного руху необхідно виділити наступні напрямки (рис. 1), які дозволять детермінувати політичну активність молодого покоління:

1) участь молоді у формуванні національної ідеології, у визначенні основних політичних цінностей і пріоритетів українського суспільства;

2) політична участь молодих людей, яке реалізується за підтримки різних громадських і суспільно-політичних формувань. Примітно, що деякі молодіжні організації, хоча вони і не називають себе політично втягнутими у політичне життя країни, так чи інакше визначають політичне обличчя молодого покоління;

3) серед різноманіття поглядів і суджень молодих людей є також і універсальні цінності, які стають загальними і сприймаються молодшим поколінням. Саме молоде покоління за допомогою громадянськості і патріотизму, культури і мистецтва, освіти і науки повинно вести суспільство до нового рівня розуміння і сприйняття реальності. Захищаючи свої права, виконуючи свої обов'язки і проявляючи сьогодні політичну активність, молодь будує своє власне майбутнє і майбутнє своєї країни.

Діяльність, особливо політична, стаючи масовою, ґрунтується на діяльності конкретної особистості. Політична активність молоді є проявом реалізації її можливостей, і важливе місце в цьому процесі займає прагнення до самореалізації кожної молодої людини, а також активне формування ціннісних орієнтирів сучасної української молоді [6].

Рис. 1. Напрямки активної участі молоді у суспільному розвитку

Можна підсумувати, що здатність до управлінської діяльності є об'єднанням теоретичних знань, набутих умінь та навичок людини, котрі стануть основою для забезпечення співпраці між суб'єктами управлінської діяльності, а також вчасного прийняття управлінських рішень.

Виявити управлінські здібності потенційного молодого управлінця з використанням загальних критеріїв доволі важко, оскільки ці здібності молодого працівника знаходяться ще у стадії розвитку. Слід погодитися з думкою, що молодь – це потужний людський ресурс, що виступає рушійною силою для забезпечення подальшого суспільного розвитку. Молодий працівник органу влади має змогу та потенціал рішуче та нестандартно вирішувати поставлені завдання, однак при цьому може використовувати помилкові підходи та приймати поспішні рішення. Відповідно, категорія управлінської здібності котру розуміють як вміння виконувати низку певних дій, зумовлені особливостями вираження характеру такої діяльності у

різних сферах життєдіяльності та, відповідно, визначає методи встановлення показників, котрі допомагають дати оцінку та підтвердити наявність певних здібностей [17, с. 304-305].

Разом з тим здібність до управлінської діяльності як суспільне явище знаходить своє віддзеркалення не у будь-якій діяльності, а в активній, тобто тій, котра має спільні точки дотику з об'єктом дії. Відповідно, звичайної дії буде недостатньо для того, щоб дійти до висновків про наявність управлінської здібності у молодій людини. Доказом в такому випадку може бути позитивне, негативне або байдуже відношення людини до своєї діяльності.

До критеріїв визначення управлінської здібності можна, зокрема, віднести членство у громадській організації (як приклад, профспілка, студентське самоврядування, громадська організація тощо). Однак для ефективної управлінської діяльності теоретичних знань скоріш за все буде замало, через те що навички з управління формуються не в умовах аудиторних занять або громадських заходах, а у процесі системної роботи та послідовного набуття досвіду (як позитивного, так і негативного).

Для визначення здібності молодій людини до управлінської діяльності тільки одного показника певно буде замало, хоча поєднання декількох показників теж може не виявити наявних здібностей до управління.

Отже, системна криза, некерованість всіх сфер суспільного життя, розбалансованість соціально-економічних і політичних процесів в суспільстві, дисфункція його інститутів накладають істотний відбиток на реальний стан молоді в суспільстві. Тому дослідження життєвої позиції молодих людей набуває особливого значення в умовах глобальних соціальних змін, коли трансформації в різних сферах суспільного життя впливають не тільки на макросоціальні процеси, а й позначаються на індивідуальному житті людей, змінюють їх цінності, норми, культуру.

Підготовка молоді до управлінської еліти, а також її залучення до роботи в системі публічного управління дійсно необхідні, оскільки саме молодь є тою активною частиною громадян, котрій згідно великого історичного досвіду надається провідна роль у подоланні

кризових явищ у суспільстві та державі, реалізації закладених у Конституції норм формування правової держави, а також розбудови громадянського суспільства.

Значущим кроком на шляху до зміцнення вищевказаної правової основи стала затверджена Указом Президента № 68/2016 Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 рр. [14]. Зокрема, в Стратегії стверджується, що активне, впливове і розвинуте громадянське суспільство є важливим елементом будь-якої демократичної держави і грає ключову роль в реалізації невідкладних соціальних перетворень і належного управління, в управлінні суспільним життям і вирішенні локальних проблем, в розробці та реалізації ефективної державної політики в різних сферах, у встановленні відповідальної перед людиною правової держави, а також у вирішенні політичних, соціально-економічних і гуманітарних проблем.

За роки незалежності в Україні було створено мережу інститутів громадянського суспільства: громадські організації та асоціації, руху, фонди, спілки, благодійні фонди, профспілки, політичні партії, організації роботодавців, організації надають адвокатські, нотаріальні послуги, релігійні організації, професійні та творчі спілки, органи народного самоврядування, недержавні ЗМІ, а також інші некомерційні асоціації та інституції легалізовані відповідно до закону.

На жаль, статистичні дані про кількість легалізованих органами юстиції громадських об'єднань не відповідають числу реально діючих організацій, про що свідчать результати перевірки діяльності органів юстиції відповідно до чинного законодавства. Слід зазначити, що значна частина зареєстрованих організацій є ситуаційними, бездіяльними і в якомусь сенсі віртуальними, оскільки метою їх створення часто є реалізація специфічних завдань за короткий проміжок часу.

На загальнодержавному рівні роль молоді у прийнятті рішень прописано у декількох нормативно-правових актах. Серед них Декларація «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні» [11], Розпорядження КМУ «Про затвердження заходів

щодо виконання Загальнодержавної програми підтримки молоді на 2004-2008 роки» [12]. У ньому, зокрема, наголошується, що необхідно «провести соціологічні дослідження з питань участі молоді у публічному управлінні, просуванні по службі молодих державних службовців та «сприяти стажуванню молоді, зокрема студентів, аспірантів, у центральних і місцевих органах виконавчої влади». Але, як свідчить практика, такі дослідження та стажування не в повній мірі ефективні. Причиною цього стала відсутність державних механізмів, що забезпечуватимуть активну участь молоді у державотворчих процесах, завдяки яким молодь стане не тільки об'єктом, а й суб'єктом державної молодіжної політики.

Вперше питання залучення молоді до служби в органах публічного управління була заявлена в «Стратегії реформування системи державної служби в Україні» [15], де було вказано, що з метою зменшення ризику некомпетентності та низького рівня професіоналізму потрібно залучати до управлінської діяльності в сфері публічного управління висококваліфікованих фахівців нової генерації.

У «Щорічній доповіді про становище молоді в Україні Нове покоління незалежної України (1991-2001 рр.)» [4] було зроблено спробу звернути увагу до проблеми недостатньої залученості молоді до управлінської діяльності.

Вже у 2003 р. було прийнято «Програму підготовки та залучення молоді до державної служби та служби в органах місцевого самоврядування, створення умов для її професійного зростання» [13], котра визначила фундаментальні спрямування діяльності влади в організації добору молоді на роботу у систему публічного управління. Серед основних пунктів зазначеної програми були наступні:

а) вимоги – талановита молодь, лідери активних громадських об'єднань, фіналісти регіональних та загальнонаціональних конкурсів серед студентів;

б) способи виявлення управлінських здібностей – стажування в органах влади, кадровий резерв та надання таким особам переваг при вступі на державну службу;

в) оцінювання особистісних та ділових якостей – співбесіди, тестування, анкетування.

У результаті сформованої практики до системного відбору потрапляють певні категорії молоді, які вже офіційно підтвердили свою перспективність для державного управління. Реальної перевірки управлінської здатності всіх інших претендентів на державної посади існуючі процедури забезпечити не в змозі.

Молодіжна участь – це сприяння молодим людям в плані впливу на питання, які стосуються їхнього життя, за допомогою участі в процесі прийняття рішень або через особисту активність. Участь молодих людей слід розглядати з точки зору їх активного залучення. Це означає, що молоді люди не тільки пасивно беруть участь в запропонованих проектах, але також і беруть безпосередню участь у роботах по визначенню потреб, пошуку рішень і планування діяльності в організації або громаді.

Європейська хартія про участь молоді в громадському житті на місцевому та регіональному рівні [3] звертає увагу на те, що для підвищення рівня участі молодих людей повинні бути створені молодіжні структури, такі як молодіжні парламенти, поради, форуми і т.д.

Вони можуть приймати різну форму, залежно від потреб молоді та інтересів влади. Для подібних структур вкрай важлива гнучкість і здатність до зміни, в залежності від потреб і сприйняття залучених в їх діяльність молодих людей. У всі структури повинні бути залучені представники молоді з різним попереднім досвідом. Розвиток молодіжної політики за участю молоді як на регіональному, так і національному рівнях має здійснюватися за принципом «ніщо, пов'язане з молоддю, не вирішується без молоді», з урахуванням встановлених потреб молоді.

Консультативні органи і громадські ради в галузі молодіжної політики, а також органи молодіжного та студентського самоврядування в Україні досить активні, щоб залучити молодих людей до прийняття управлінських рішень з молодіжних питань та до моніторингу їх реалізації на регіональному рівні. Основною метою кооперації між структурними підрозділами урядових органів і центрами молодіжного представництва є організація і проведення спільних молодіжних заходів. Крім того, береться до уваги думка молодих

людей при розробці програм обласного призначення і в ході обговорення проектів по імплементації ДМП, під час обговорення і вироблення пропозицій для нормативних і правових документів, що розробляються для молоді, в ході розгляду актуальних проблем молоді та пошуку шляхів їх вирішення, в процесі надання підтримки молодіжним ініціативам і при проведенні конкурсів для громадських організацій.

В цілому, можна відзначити, що незважаючи на зусилля органів державної та місцевої влади, а також неурядових організацій соціальне становище сільської молоді залишається складним. За останні роки в Україні простежується тенденція до скорочення сільського населення, що є результатом природного скорочення населення та міграційної активності. Типовими проблемами, з якими зіштовхується сільська молодь, особливо молоді сім'ї з дітьми, це низький рівень доходів і високий рівень безробіття. Відчувається також і тенденція до скорочення інститутів соціально-культурної та побутової сфери села, що негативно позначається на можливостях сільської молоді та дітей щодо задоволення їхніх культурних потреб і забезпечення осмисленого дозвілля.

Отже, складність завдань та функцій, покладених на органи публічної влади, зумовлює необхідність формування нової управлінської еліти, залучення до системи публічного управління молодих фахівців – кращих представників студентської молоді.

Наразі в умовах децентралізації влади постала проблема розробки місцевих програм залучення молоді до управлінської діяльності. Це надасть можливість залучити обдаровану молодь, а також підтримувати її у самореалізації, забезпечити умови для підвищення рівня професійної компетентності, дозволить підвищити рівень обізнаності громадян у питаннях державно-управлінського характеру. Необхідність залучення молоді до управлінської діяльності, значущість виховання та навчання молодих управлінців обумовлена низкою факторів, головними серед яких є:

- суспільне життя, котре стає більш динамічнішим, вимагає наявності серед публічних службовців мобільних, активних, комунікабельних, здатних ефективно виконувати роботу, таких, які

вміють швидко адаптуватися до змін у навколишньому середовищі, приймати виважені рішення;

- молодь повсякчас швидко адаптується до нового, здатна отримувати та поширювати нові знання й технології у своїй діяльності та, відповідно, в значній мірі підвищити ефективність роботи;

- потреба у зміні поколінь передбачає послідовне наслідування прав та обов'язків в різних сферах суспільно-політичного життя (в тому числі й у сфері публічного управління) [2, с. 107].

Враховуючи те, що управлінська здатність – «це особливість людини, яка дозволяє їй найкращим чином впоратися із заданою роботою або певною ситуацією» [1, с. 24-26], – основне завдання в процесі підбору персоналу полягає у виявленні саме управлінських здібностей у максимально більшій кількості молоді, аби мінімізувати потрапляння до держслужби непридатних або непідготовлених до цього виду суспільної діяльності людей.

Усі існуючі методики оцінки рівня управлінської придатності персоналу розглядаються, здебільшого, з точки зору посадових інструкцій, тренінгів серед персоналу, тестування на професійні якості, встановлення відповідності професійно-кваліфікаційним вимогам, атестації, а також інших складових, що спрямовані на оцінювання осіб, котрі вже працюють в сфері публічного управління. З іншого боку, у молоді особи здібності до управлінської діяльності знаходяться ще у стадії формування. Через це виокремити їх та дати оцінку у чистому вигляді посеред великої кількості особистісних якостей, рис та навичок достатньо складно, а іноді майже неможливо.

Можна наголосити на тому, що серед показників, що придатні для подібного відбору, варто відмітити наступні:

- якість дії;
- тривалість дії;
- ціннісне відношення до управлінської діяльності;
- суспільна корисність.

У своєму комплексі, наявність таких показників дозволять визначити кількісний та, що більш важливо, якісний прояв управлінських здібностей молоді. Загалом слід приділяти увагу рівню вмотивованості, психологічні риси молоді людини, рівень її освіти та культури тощо.

Останнім часом представники української молоді доволі активно об'єднуються у молодіжні організації, профспілки, органи студентського самоврядування тощо. Подібні організації існують здебільшого в умовах демократизації, котрі саме й сприяють розвитку цілеспрямованої та активної молоді, адаптованої до сучасності.

За сьогоденних умов представники такої суспільно активної молоді мають змогу стати реальним управлінським ресурсом української держави. Практичний досвід та природні здібності представників активної молоді є гарним фундаментом для виховання майбутніх державних службовців та посадових осіб.

Отже, залучення саме активної молоді до державної служби може бути шляхом до підвищення ефективної діяльності державної служби України в сучасних умовах.

Таким чином, головною умовою забезпечення ефективної діяльності держслужби є професійно підготовлені молоді фахівці. Але, на жаль, сучасна, Україна не має високої популярності щодо держслужби серед суспільства, а головне – серед представників перспективної молоді.

Відсутність такої популярності характеризується великим списком потреб щодо умов праці. Отож, задля формування позитивного іміджу державного службовця та залучення до держслужби обдарованої молоді необхідно комплексно підійти до вирішення питання удосконалення держслужби в цілому [16, с. 105].

По-перше, це створення умов щодо підготовки майбутніх молодих державних службовців та подальше підвищення їх кваліфікації. Адже гідне професійне навчання є запорукою ефективної професійної діяльності в будь-якій сфері. У цьому аспекті доцільно було б організувати видавництво навчально-методичних матеріалів, спрямованих на підвищення професійного рівня молодих державних службовців, створення умов для їхньої постійної самоосвіти, удосконалення практичних умінь та навичок у роботі.

По-друге, популяризація держслужби також може здійснюватись через підтримку загальнонаціональних проектів, що, в свою чергу, підвищить імідж державного службовця і цим самим стане мотивом для залучення молоді до роботи в органах держслужби.

По-третє, плинність кадрів та непривабливість держслужби в очах молоді обумовлені низькою заробітною платою державного службовця. Тому обов'язковим мотивуючим фактором залучення молоді до держслужби має стати забезпечення гідних умов щодо оплати праці, бо серед представників активної молоді, в першу чергу, розглядається саме цей критерій [6].

Велику роль у мотивації праці відіграє визнання і схвалення результатів праці та підтримка ініціативних пропозицій молодих працівників.

У цих умовах різко зростає необхідність розвитку організованого молодіжного руху. При цьому найоптимальнішим для організації такого руху міг би стати місцевий рівень, як найбільш наближений до життєвого світу молодої людини. Саме з утворення молодіжних комітетів при ОМС можна почати створення всієї структури залучення молоді в суспільне і політичне життя країни. Метою діяльності цих комітетів було б не тільки представництво інтересів молоді у владних структурах, а й активізація їх діяльності у вирішенні проблем того чи іншого територіального утворення.

В якості однієї з сутнісних характеристик молоді виступає мотиваційна сфера свідомості як спрямованість особистості на репродуктивну і інноваційну діяльність, похідна умов життєдіяльності в процесі соціального становлення молодого покоління як суб'єкта суспільного виробництва і суспільного життя.

У процесі соціалізації молоді, активного включення молоді в діяльність, відбувається формування мотиваційних установок особистості. В умовах стабільного розвитку суспільства здійснюється відтворення соціальної структури суспільства, яка в своїй основі відбивається в молодіжному середовищі. В умовах реформування суспільства особлива роль відводиться соціальному новаторству, найчастіше повному запереченню попереднього досвіду.

В оцінці соціального розвитку молоді використовуються такі критерії (рис. 2).

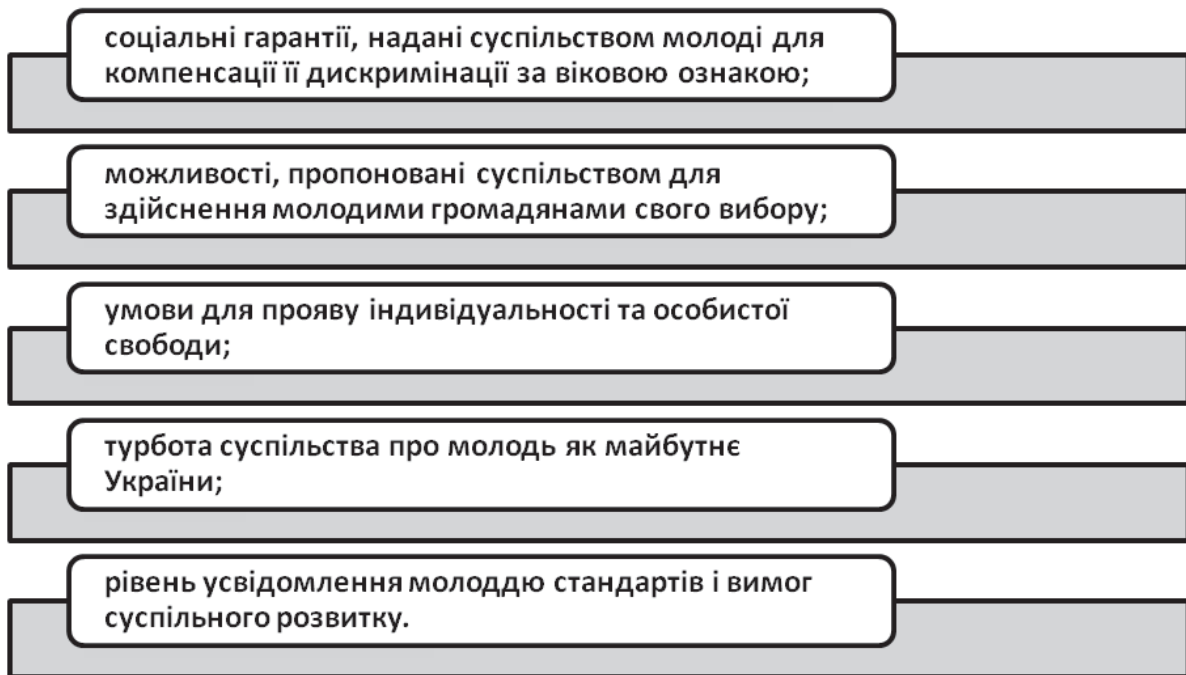

Рис. 2. Критерії оцінювання соціального розвитку молоді

Цілісне вивчення молоді проявляється в розгляді всього різноманіття її зв'язків із суспільством, що визначається специфікою ролі і місця цієї соціальної групи в процесі суспільного відтворення.

Підтримка молодих людей, їхнє залучення до творчої, активної участі в житті суспільства і держави – це інвестиції в розвиток стратегічних ресурсів держави.

У даний час формується всеукраїнський підхід до молодіжної політики, що враховує особливості, можливості, специфіку різних рівнів управління. На сучасному етапі розвитку українського суспільства виховання громадянськості і патріотизму є найважливішою умовою відродження України після всіх потрясінь.

У завдання ДМП входить сприяння правовій соціалізації, яка означає осмислення основних прав і відповідальності молодих громадян України. Молодь не може нормально діяти на економічному і політичному полі без чіткого уявлення про державний устрій, політичну, правоохоронну, податкову системи і т.д.

Зазначимо, що у кінці серпня 2019 р. до ВРУ було внесено проєкт закону про молодь (реєстр. № 2076), який викликав обурення у

багатьох громадських організаціях, перш за все дитячих. 2 жовтня цей законопроект був відкликаний на доопрацювання. Саме з метою широкого обговорення та аналізу сучасного стану молодіжної політики в Комітеті у справах молоді та спорту відбувся круглий стіл «Шляхи удосконалення державної молодіжної політики» [11].

Відкриваючи засідання, голова підкомітету з питань ДМП Ірина Борзова зазначила, що перед внесенням системних змін в законодавство їх необхідно обговорити з представниками молодіжних та дитячих громадських організацій, студентського та учнівського самоврядування, вченими і місцевими органами виконавчої влади. Також Ірина Наумівна зазначила: «Потрібно зробити так, щоб не тільки міська, а й сільська молодь мала можливість належним чином розвиватися і брати участь в будівництві держави».

Заступник міністра молоді та спорту Олександр Ярема розповів, що вже майже рік триває робота над Стратегією розвитку молодіжної політики в Україні до 2030 р.:

Було прийнято програму «Молодь України 2016-2020 рр.», але необхідна стратегія, згідно з якою в подальшому будемо формувати законодавчу і нормативну бази. Було вивчено досвід колег з ЄС, які мають горизонт планування до 2030 року.

Недостатній рівень активності, низька підприємливість і мобільність, великий розрив між компетенціями і потребами ринку праці, демографічні проблеми, високий патерналізм (переконання, що хтось повинен прийти і вирішити мої проблеми), серйозні виклики в сфері безпеки (а вони перешкоджають самореалізації і призводять до низької тривалості життя) – ось загальні риси притаманні сучасній молоді України.

Якою в результаті хочемо бачити молодь в 2030 р., такою, яка:

- ✓ має можливість і бажання самореалізуватися в Україні;
- ✓ орієнтується на фізичне і ментальне здоров'я і усвідомлює свою відповідальність за нього;
- ✓ проявляє ініціативу в соціумі і визначає свою мету;
- ✓ створюючи сім'ю, і далі розвивається, бере участь в суспільному житті;
- ✓ має рівний доступ до прав, можливостей і якісних послуг;

✓ має стійкість до життєвих викликів і непередбачених змін, не втрачає відчуття щастя.

Щоб досягти цього, основними пріоритетами молодіжної політики стануть:

Безпека і життєстійкість (безпека в мережі, розвиток медіаграмотності і критичного мислення; психологічна допомога, профілактика стресу і депресії; практики позитивного батьківства і руйнування стереотипів у вихованні дітей).

Здоровий спосіб життя (зміцнення ментального і фізичного здоров'я, профілактика і протидія різним формам залежності; запобігання поширенню ВІЛ та інших інфекцій; розвиток фізичної культури і підтримка неформальних спортивних рухів та ініціатив).

Розвиток спроможності (впровадження лідерства і підприємливості через навчальні заклади; розвиток волонтерства та громадянських компетенцій відкритого суспільства; програми особистісного зростання).

Інтегрованість в світ (підвищення мобільності та міжнародні молодіжні обміни, залучення до діяльності в Україні молоді з-за кордону, насамперед з діаспори; формування розширеного поняття українськості, яке базується на цінностях і свідомому виборі)» [11].

Висновки. Отже, розбудова України як сучасної демократичної держави залежить у більшій мірі від обдарованої молоді, потенціал якої повинен стати гарантією прогресивного розвитку країни та забезпечення соціально-економічної стабільності. Оптимізація системи підготовки та підвищення кваліфікації державних службовців, вдосконалення механізмів відбору молодих кадрів та вироблення нових підходів до стимулювання праці державних службовців може сприяти залученню представників активної молоді до держслужби. Це в свою чергу має призвести до позитивних змін у сфері публічного управління, забезпечить задоволення потреби держави у молодих, енергійних та амбітних висококваліфікованих кадрах, котрі мають здібності до ефективної здійснювати управлінської діяльності та загалом дозволить підвищити професіоналізм серед представників органів публічного управління.

Стаття надійшла до редакції: 08.08.21

MECHANISMS OF INVOLVING YOUTH IN MANAGEMENT ACTIVITIES IN THE FIELD OF PUBLIC ADMINISTRATION

Serhij Tymofieiev, PhD in Public Administration, Associate Professor of the Department of Public Administration of Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine.

The article is devoted to the topical and multifaceted issue of youth policy implementation in Ukraine, establishing the peculiarities of youth participation in management activities and identifying mechanisms for their involvement in public administration. It is determined that there are different approaches to the study of youth from the point of view of sociologists, psychologists, physiologists, demographers, as well as classification traditions that have developed in certain scientific schools. The structural-functional approach which provides the analysis of internal structure and driving forces of development of youth is allocated; a class approach that examines the revolutionary potential of class-diverse youth groups; sociological - youth and society are considered in the interaction that determines the needs of youth, taking into account the needs of this society; psychoanalytic - in the study of youth based mainly on the study and analysis of age psychophysiological characteristics of youth; humanistic concept of youth - the emphasis is on self-organization, self-realization, self-expression, youth is seen as the main value of the state with great potential.

It has been established that the ability to manage is a combination of theoretical knowledge, acquired human skills and abilities, which will be the basis for cooperation between the subjects of management, as well as timely management decisions. It is noted that it is difficult to identify the managerial abilities of a potential young manager using general criteria, as these abilities of a young employee are still in the development stage. It is proved that in the conditions of decentralization of power there was a problem of development of local programs of involvement of youth in administrative activity. This will provide an

opportunity to attract talented young people, as well as support them in self-realization, provide conditions for improving the level of professional competence, will increase the level of awareness of citizens in matters of public administration. In these conditions, the need for the development of an organized youth movement is growing sharply. At the same time, the local level, which is the closest to the life of a young person, could be the most optimal for the organization of such a movement.

Key words: *youth, state youth policy, sphere of public administration, public servants, managerial activity.*

Received: 08.08.21

References

1. Borodin, E.I. (2018). *Vdoskonalennia shliakhiv zaluchennia molodi do derzhavnoho upravlinnia ta derzhavnoi sluzhby* [Improving ways to involve young people in public administration and civil service] [in Ukrainian].
2. Vytko, T. (2017). Otsiniuvannia rezultativ diialnosti derzhavnykh sluzhbovtziv v Ukraini [Evaluation of performance of civil servants in Ukraine]. *Derzhavne upravlinnia ta mistseve samovriaduvannia*, (Vol. 2), (pp. 101-108).
3. European Charter on the Participation of Youth in Community Life at Local and Regional Level. *rm.coe.int*. Retrieved from <https://rm.coe.int/16807038ee>.
4. *Annual report to the President of Ukraine, the Verkhovna Rada of Ukraine, the Cabinet of Ministers of Ukraine on the situation of youth in Ukraine* (2002). Kyiv, Derzh. in-t problem simi ta molodi. [in Ukrainian].
5. Orlov, V.V. (2019). *Formuvannia derzhavnoi molodizhnoi polityky v Ukraini* [Formation of the state youth policy in Ukraine]. Odessa [in Ukrainian].
6. Pantyukhin, V.O. (2011) *Zaluchennia molodi do navchannia za napriamkom «Derzhavne upravlinnia» yak shliakh do pidvyshchennia efektyvnosti derzhavnoi sluzhby* [Involvement of young people in training in the field of «Public Administration» as a way to increase the efficiency of the civil service]. Retrieved from http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/VSUNU/2011_17/Pantuhin.pdf.

7. Ploskyi, K.V. (2015). Uchast molodi u rozvytku mistsevoi demokratii v Ukraini: problemy ta perspektyvy [Youth participation in the development of local democracy in Ukraine: problems and prospects]. *Ukrainskyi sotsium – Ukrainian society*, 1(6), (pp. 101-111) [in Ukrainian].

8. Ploskyi, K. (2019). Osnovni problemy ta napriamky zaluchennia molodi do derzhavnoi sluzhby [The main problems and areas of youth involvement in the civil service]. *Visnyk Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy – Bulletin of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine*, 3, (pp. 263-270) [in Ukrainian].

9. Plotnikov, P.V. (2013). *Partnerstvo molodi ta orhaniv vlady – shliakh do pryskorennia sotsializatsii* [Partnership between youth and government is a way to accelerate socialization]. Donetsk [in Ukrainian].

10. Pro derzhavnu sluzhbu: Zakon Ukrainy vid 10 hrudnia 2015 r. No 889-VIII [On Civil Service: Law of Ukraine of December 10, 2015 No 889-VIII]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua> [in Ukrainian].

11. Pro zahalni zasady derzhavnoi molodizhnoi polityky v Ukraini: Deklaratsiia vid 15.12.1992 No 2859-XII [On the general principles of state youth policy in Ukraine: Declaration of 15.12.1992 No 2859-XII]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua> [in Ukrainian].

12. Pro zatverdzhennia zakhodiv shchodo vykonannia Zahalnoderzhavnoi prohramy pidtrymky molodi na 2004-2008 roky: Rozporiadzhennia KМУ vid 09.07.2008 r. No 933-r [On approval of measures to implement the National Youth Support Program for 2004-2008: Order of the Cabinet of Ministers of July 9, 2008 No 933-r]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua> [in Ukrainian].

13. Pro Prohamu pidhotovky ta zaluchennia molodi do derzhavnoi sluzhby ta sluzhby v orhanakh mistsevoho samovriaduvannia, stvorennia umov dlia yii profesiinoho zrostannia: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 10 veres. 2003 r. No 1444 [On the Program of training and involvement of youth in the civil service and service in local self-government bodies, creation of conditions for their professional growth: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of September 10. 2003 No 1444]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua> [in Ukrainian].

14. Pro spryiannia rozvytku hromadianskoho suspilstva v Ukraini: Ukaz Prezydenta Ukrainy No 68/2016 [On promoting the development of civil soci-

ety in Ukraine: Decree of the President of Ukraine No 68/2016]. *www.president.gov.ua*. Retrieved from <https://www.president.gov.ua> [in Ukrainian].

15. Pro Stratehiiu reformuvannia systemy derzhavnoi sluzhby v Ukraini. Ukaz Prezydenta Ukrainy No 599/2000 vid 14 kvitnia 2000 r. [On the Civil Service Reform Strategy in Ukraine. Decree of the President of Ukraine No 599/2000 of April 14, 2000]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua> [in Ukrainian].

16. Chorna, L.O. (2017). Zaluchennia molodi do derzhavnoi sluzhby yak shliakh do pidvyshchennia efektyvnosti derzhavnoho upravlinnia [Involving young people in the civil service as a way to increase the efficiency of public administration]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and state*, 3, (pp. 104-107) [in Ukrainian].

17. Shevchuk, I.V. (2019). Zaluchennia molodi yak umova pidvyshchennia efektyvnosti diialnosti derzhavnoi sluzhby [Involvement of young people as a condition for improving the efficiency of the civil service]. *Universytetski naukovi zapysky – University scientific notes*, 1, (pp. 303-309) [in Ukrainian].

18. Carroll, K. (2011). Not your parents' political party: Young Sunnis and the New Iraqi Democracy. *Middle East Policy*, (Vol. 18), 3, (pp. 101-121) [in English].

19. Desrues, T. (2012). Moroccan youth and the forming of a new generation: Social change, collective action, and political activism. *Mediterranean Politics*, (Vol. 17), 1, (pp. 23–40) [in English].

20. Diuk N. (2013) Youth as an agent for change: The next generation in Ukraine. *Demokratizatsiya – The Journal of Post-Soviet Democratization*, (Vol. 21), 2, (pp. 179-196) [in English].

21. Farthing, R. (2010). The politics of youthful antipolitics: Representing the “issue” of youth participation in politics. *Journal of Youth Studies*, (Vol. 13), 2, (pp. 181-195) [in English].

22. Matt Henn, Nick Foard (2014) Social differentiation in young people's political participation: the impact of social and educational factors on youth political engagement in Britain. *Journal of Youth Studies*, (Vol. 17), 3, (pp. 360-380) [in English].

Відомості про автора / Information about the Author

Тимофєєв Сергій Павлович: Чорноморський національний університет імені Петра Могили: вул. 68 десантників 10, Миколаїв, 54003, Україна.

Serhij Tymofieiev: Petro Mohyla Black Sea National University: 68 Desantnykiv str. 10, Mykolaiv, 54003, Ukraine.

ORCID.ORG./ 0000-0002-9223-1468

E-mail: stymofeev@gmail.com